

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Sygn. akt SK 27/22
BAS-WAK-744/22

Warszawa, 31 sierpnia 2023 r.

2475

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 69 ust. 2 w związku z art. 42 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2393), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przedkładam wyjaśnienia w sprawie skargi konstytucyjnej E P z 20 października 2021 r. (sygn. akt SK 27/22), jednocześnie wnosząc o **umorzenie** postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Uzasadnienie

I. Przedmiot kontroli

1. Przedmiotem skargi konstytucyjnej z 20 października 2021 r. wniesionej przez E P (dalej: skarżąca) jest zgodność art. 15zszs¹ pkt 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, ze zm.; dalej: u.sz.r.) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. poz. 875) z art. 45 Konstytucji.

2. Zaskarżony przepis ma następujące brzmienie:

„W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, zwanej dalej «Kodeksem postępowania cywilnego»:

[...]

2) przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, jeżeli uzna rozpoznanie sprawy za konieczne, zaś przeprowadzenie wymaganych przez ustawę rozprawy lub posiedzenia jawnego mogłoby wywołać nadmierne zagrożenie dla zdrowia osób w nich uczestniczących i nie można przeprowadzić ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, a żadna ze stron nie sprzeciwiła się przeprowadzeniu posiedzenia niejawnego w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia ich o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne; w przesyłanym zawiadomieniu należy pouczyć stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o prawie i terminie do złożenia sprzeciwu”.

II. Stan faktyczny poprzedzający wystąpienie ze skargą konstytucyjną

1. Skarżąca wniosła do Sądu Rejonowego W powództwo przeciwko P S.A. o ustalenie prawa do lokalu zamiennego. Wyrokiem z października 2019 r., sygn. akt , Sąd Rejonowy W ustalił, że skarżącej przysługuje od pozwanej prawo do lokalu zamiennego oraz zasądził na rzecz skarżącej zwrot kosztów postępowania. Od tego wyroku pozwana w dniu grudnia 2019 r. wniosła apelację, zarzucając wadliwe ustalenie stanu faktycznego oraz nieprawidłowe zastosowanie podstawy prawnej wyroku. Skarżąca złożyła odpowiedź na apelację wnosząc o jej oddalenie.

2. Sąd Okręgowy w W rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym. Skarga konstytucyjna ani dołączone do niej dokumenty nie zawierają informacji dotyczących doręczenia skarżącej zawiadomienia o zarządzeniu przewodniczącego wydanym na podstawie kwestionowanego przepisu. Sąd Okręgowy w W maja 2021 r. wydał wyrok pod sygn. akt w którym uchylił wyrok sądu pierwszej instancji, oddalił powództwo skarżącej oraz zasądził od niej na rzecz pozwanej koszty postępowania w pierwszej i drugiej instancji.

III. Zarzuty skarżącej

1. Skarżąca zarzuca, że wydanie przez sąd odwoławczy wyroku reformatoryjnego na posiedzeniu niejawnym oraz brak jego publicznego ogłoszenia naruszają jej prawo do jawnego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz wynikającą z art. 45 ust. 2 zd. 2 Konstytucji normę, zgodnie z którą wydawany przez sąd wyrok ogłaszany jest publicznie. Jawność postępowania należy – zdaniem skarżącej – do istoty prawa do sądu. Jest to w związku z tym nienaruszalny element tego prawa. Skarżąca zarzuca, że kryteria zarządzenia rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym wynikające z art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r. są niejednoznaczne, co w rezultacie prowadzi do dyskrecjonalnego, a w istocie arbitralnego rozstrzygnięcia o konstytucyjnym prawie do jawnego postępowania sądowego. Zdaniem skarżącej art. 45 ust. 2 Konstytucji zawiera wyczerpującą listę okoliczności uzasadniających niejawną charakter rozpoznania sprawy. Wskazane w kwestionowanym przepisie przesłanki, takie jak wywołanie nadmiernego zagrożenia dla zdrowia osób

uczestniczących w rozprawie lub posiedzeniu jawnym, a także elementy wynikające z niedoskonałości organizacji pracy sądu (niemożliwość przeprowadzenia rozprawy w sposób zdalny) nie mieszczą w katalogu okoliczności pozwalających na ograniczenie lub wyłączenie prawa z art. 45 ust. 2 Konstytucji. Skarżąca podnosi, że jawność postępowania jest niezbędnym elementem sprawiedliwości proceduralnej. Jej wyłączenie w sposób wykraczający poza dopuszczalne wyjątki przesądza o niezgodności takiego rozwiązania z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

2. Zarzuty skarżącej dotyczą także sposobu ogłoszenia wyroku. Zgodnie z art. 45 ust. 2 zd. 2 Konstytucji wyrok ogłaszany jest publicznie. Skarżąca argumentuje, że zasada ta znajduje zastosowanie także w przypadkach, w których na podstawie odpowiednich przepisów wyłączona została jawność postępowania. Tym bardziej, jej zdaniem, brak jest argumentów przemawiających za koniecznością wyłączenia jawności ogłoszenia wyroku w sytuacji stanu epidemii lub zagrożenia epidemicznego.

IV. Analiza formalnoprawna

1. W orzecznictwie sądu konstytucyjnego przyjmuje się, że rozpoznając sprawę, Trybunał na każdym etapie postępowania powinien badać, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek wydania wyroku, skutkujących obligatoryjnym umorzeniem postępowania (por. m.in. wyrok TK z 28 czerwca 2016 r., sygn. akt SK 31/14, postanowienia TK z: 13 grudnia 2016 r., sygn. akt SK 16/15; 14 listopada 2017 r., sygn. akt SK 4/16; 9 kwietnia 2019 r., sygn. akt SK 7/19; 3 grudnia 2020 r., sygn. akt SK 27/17; 23 lutego 2021 r., sygn. akt SK 33/20). Stąd składu rozpoznającego sprawę *in merito* nie wiąże stanowisko zajęte w postanowieniu TK z 17 marca 2022 r. o nadaniu dalszego biegu badanej skardze konstytucyjnej (sygn. akt Ts 259/21), wydanym na podstawie art. 61 ust. 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2393, dalej: u.TK) (zob. m.in. wyroki TK z: 22 marca 2017 r., sygn. akt SK 13/14; 25 września 2019 r., sygn. akt SK 31/16; 15 grudnia 2020 r., sygn. akt SK 12/20).

2. Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.TK formalną przesłanką dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest m.in. określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub

innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją. Należy przyjąć, że nie jest to jedynie wymóg czysto formalnego wskazania kwestionowanego przez skarżącą przepisu. W kontekście art. 79 ust. 1 Konstytucji trzeba uznać, że skarżąca zobowiązana jest wykazać, że kwestionowany przez nią przepis został rzeczywiście zastosowany w jej sprawie oraz że konsekwencją jego zastosowania pozostaje naruszenie konstytucyjnych praw lub wolności skarżącej. Zdaniem Sejmu skarga w niniejszej sprawie nie spełnia tej przesłanki.

Skarżąca wskazała jako podstawę niejawnego rozpoznania jej sprawy w postępowaniu przed sądem drugiej instancji art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. Zaznacza przy tym, że uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w W z maja 2021 r., sygn. akt nie wskazuje kwestionowanego przez nią przepisu jako jednej z podstaw rozstrzygnięcia. Domniemywa jednak jego zastosowanie twierdząc, że do wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym i z wyłączeniem jego publicznego ogłoszenia nie mogło dojść inaczej niż na podstawie zarządzenia przewodniczącego, o którym mowa w art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r. Skarżąca nie przedstawia jednocześnie jakiegokolwiek dowodu, że takie zarządzenie rzeczywiście zostało wydane, chociaż zgodnie z treścią zaskarżonego przepisu sąd winien jest doręczyć informację o tym zarządzeniu stronom, co pozwala przypuszczać, że skarżąca dysponowałaby dowodem wydania takiego zarządzenia, gdyby rzeczywiście było ono podstawą wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym.

3. W chwili wydania przez Sąd Okręgowy w W wyroku wskazanego przez skarżącą jako ostateczne orzeczenie w jej sprawie istniała odrębna podstawa prawna wydania na posiedzeniu niejawnym wyroku przez sąd drugiej instancji. Zgodnie z art. 374 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805; dalej: k.p.c.), sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, przy czym rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w apelacji lub odpowiedzi na apelację złożyła wniosek

o przeprowadzenie rozprawy, chyba że cofnięto pozew lub apelację albo zachodzi nieważność postępowania. Także na gruncie art. 374 k.p.c. decyzja co do tego, czy sprawa nadaje się do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym, należy do sądu odwoławczego działającego zgodnie z art. 149 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w osobie przewodniczącego/sędziego sprawozdawcy (por. np. A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz*, red. O. M. Piaskowska, Warszawa 2020, s. 968). Na gruncie art. 374 oraz 375 k.p.c, jako dominujące można uznać stanowisko, zgodnie z którym w obowiązującym od 7 listopada 2019 r. brzmieniu tych przepisów rozpoznanie apelacji na posiedzeniu niejawnym stało się regułą (por. m.in. A. Zieliński [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2022, kom. do art. 374, nb 6; M. Michalska-Marciniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1, red. T. Zembruski, Warszawa 2020, s. 845 i n.; T. Wiśniewski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom. II. Artykuły 367–505*³⁹, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, s. 82; M. Manowska, *Apelacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz, Orzecznictwo*, Warszawa 2022, s. 194). Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w postanowieniu z 4 października 2022 r., sygn. akt II CSKP 1615/22 możliwość stwierdzenia przez sąd drugiej instancji, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, nie zostało pozostawione swobodnej ocenie sądu. Za odstąpieniem od przeprowadzenia rozprawy muszą przemawiać ważne względy. Jeżeli brak jest podstaw do stwierdzenia, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, rozpoznanie apelacji na posiedzeniu niejawnym może prowadzić do pozbawienia strony możliwości obrony swych praw. Nawet jednak w razie pochoopnego przyjęcia przez sąd, że zachodzą podstawy wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym interes stron polegający na możliwości uczestnictwa w jawnej rozprawie jest chroniony wystarczająco przez możliwość złożenia stosowanego żądania w apelacji lub w odpowiedzi na apelację. Żądanie takie nie może być zakwestionowane przez sąd, chyba że cofnięto pozew lub apelację albo zachodzi nieważność postępowania.

Zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469; dalej: ustawa zmieniająca) do rozpoznania środków odwoławczych wniesionych i nierozpoznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy k.p.c. w brzmieniu

sprzed wejścia w życie ustawy. *A contrario* w postępowaniach wszczętych przed wejściem w życie ustawy zmieniającej do rozpoznania środków odwoławczych stosuje się znowelizowane przepisy, jeżeli środek został wniesiony po wejściu w życie ustawy zmieniającej, czyli po 7 listopada 2019 r. W sprawie skarżącej, zgodnie z przytoczonym przez nią stanem faktycznym, apelacja pozwanej została wniesiona 10 grudnia 2019 r., a więc już po wejściu w życie ustawy zmieniającej. Do postępowania związanego z tym środkiem zaskarżenia zastosowanie znalazł zatem art. 374 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym, które pozwala sądowi na rozpoznanie apelacji i wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym. Przepisy u.sz.r. nie zawierają przepisów intertemporalnych. Art. 39 u.sz.r. stanowi jedynie, że ustawa wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia. Konsekwencje takiego rozwiązania należy oceniać zgodnie z ogólnymi regułami prawa intertemporalnego (zob. T. Pietrzykowski [w:] *System Prawa Prywatnego*, t.1, red. M. Safjan, Warszawa 2012, s. 719, nb 15 oraz np. uchwałę 7 sędziów SN z 19 kwietnia 1999 r., III CZP 57/98, uchwałę SN z 16 grudnia 1970 r., sygn. akt III CZP 82/70 i wyrok SN z 8 stycznia 2001 r., sygn. akt I CKN 723/99). Ustawodawca, nie regulując wyraźnie kwestii intertemporalnej, otwiera drogę do tego, aby w danej sytuacji stosować zasadę *tempus regit actum*. Tak więc nawet wobec braku wyraźnej regulacji intertemporalnej kwestia międzyczasowa będzie rozstrzygnięta na korzyść zasady bezpośredniego stosowania ustawy nowej, od momentu wejścia jej w życie. Nowa ustawa znajduje zastosowanie do stosunków nowo powstających po jej wejściu w życie i do tych stosunków prawnych, które powstały wcześniej, ale trwają w momencie wejścia w życie ustawy (por. np. wyrok TK z 10 maja 2004 r., sygn. akt SK 39/03). U.sz.r. weszła w życie 8 marca 2020 r. Apelacja w sprawie skarżącej została rozpoznana 10 maja 2021 r. Oznacza to, że uwzględniając reguły intertemporalne do niejawnego sposobu rozpoznania apelacji pozwanej złożonej w sprawie skarżącej nie można wykluczyć zastosowania kwestionowanego przez skarżącą art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r.

4. Ocena, czy art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r. znalazł zastosowanie w orzeczeniu wydanym w sprawie skarżącej zależy nie tylko od rozstrzygnięcia zagadnień intertemporalnych, ale także od określenia relacji między tym przepisem a art. 374 k.p.c. Uwzględniając wyrażone w orzecznictwie poglądy dotyczące ogólnych relacji między art. 374 k.p.c. a przepisami u.sz.r. można przyjąć, że obowiązywanie tych ostatnich nie wyłącza, ale raczej uzupełnia zastosowanie przepisów k.p.c. Sąd

Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z 30 maja 2022 r., sygn. akt I ACa 461/22 przyjął, że przepisy u.sz.r. są podstawą do rozpoznawania apelacji w składzie jednoosobowym (na podstawie obecnie obowiązującego brzmienia art. 15zsz¹ u.sz.r.), ale jako podstawę wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym wskazał art. 374 k.p.c. Ten sam sąd w wyroku z 26 kwietnia 2022 r., sygn. akt I ACa 561/21, wskazał art. 374 k.p.c. jako podstawę rozstrzygnięcia o wydaniu wyroku na rozprawie wobec odpowiedniego wniosku strony. Podobnie stanowisko wyraził SN w wyroku z 23 czerwca 2022 r., sygn. akt I USKP 121/21, w którym przyjął, że art. 15zsz² u.sz.r., jako przepis szczególny względem art. 374 k.p.c. ma takie znaczenie normatywne w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, że pozwala na rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym pomimo złożenia przez stronę wniosku o przeprowadzenie rozprawy (por. także postanowienie SN z 4 października 2022 r., sygn. akt II CSKP 1615/22). Można zatem uznać, że kwestionowany przez skarżącą przepis znajduje zastosowanie jako regulacja szczególna w tych przypadkach, w których wydanie wyroku na rozprawie nie byłoby dopuszczalne na podstawie przepisów k.p.c. W innych sytuacjach podstawą wydania wyroku przez sąd drugiej instancji na posiedzeniu niejawnym pozostaje art. 374 k.p.c.

W stanie faktycznym przedstawionym przez skarżącą oraz w dołączonych przez nią dokumentach brak jest informacji, które pozwalałyby jednoznacznie przesądzić, że sąd orzekł na posiedzeniu niejawnym w sytuacji, która bez wątplenia wskazuje na zastosowanie kwestionowanego przepisu. Skarżąca nie wskazała na jakiegokolwiek okoliczności, które prowadziłyby do wniosku, że w sprawie podstawą zarządzenia rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym nie mogła być ogólna norma wynikająca z art. 374 k.p.c. Przeciwnie, można odnieść wrażenie, że to właśnie ogólna norma z art. 374 k.p.c. była podstawą niejawnego rozpoznania apelacji. Skarżąca złożyła odpowiedź na apelację. Ani z pism skarżącej, ani z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w W z 1 maja 2021 r., sygn. akt nie wynika, aby skarżąca w odpowiedzi na apelację złożyła wniosek o rozpoznanie apelacji na rozprawie. Zarzuty apelacji dotyczyły oceny materiału dowodowego zebranego przez sąd pierwszej instancji oraz prawidłowości zastosowania przepisów będących podstawą wydania wyroku. Sąd odwoławczy nie musiał prowadzić postępowania dowodowego. Materia rozstrzygnięcia nie uzasadnia stwierdzenia, że przeprowadzenie rozprawy było konieczne w rozumieniu art. 374 k.p.c.

5. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie odnosił się do zasad rozkładu ciężaru dowodu w postępowaniu wszczynanym w trybie skargi konstytucyjnej. To przed skarżącym stoi konieczność uprawdopodobnienia zarzucanego naruszenia prawa lub wolności konstytucyjnej (zob. np. wyrok TK z 10 września 2001 r., sygn. akt SK 8/00 oraz postanowienia TK z: 8 maja 2013 r., sygn. akt Ts 109/11; 9 lipca 2012 r., sygn. akt SK 19/10; 4 lutego 2015 r., sygn. akt Ts 203/13 i 3 czerwca 2015 r., sygn. akt Ts 239/14). Należy także zaznaczyć, że zgodnie z zasadami: skargowości, domniemania konstytucyjności oraz ciężaru dowodu, obowiązującymi w postępowaniu przed Trybunałem, określenie sposobu naruszenia praw i wolności wiąże się z uprawdopodobnieniem, że źródłem ich naruszenia są zaskarżone przepisy ustawy (postanowienia TK z: 5 stycznia 2011 r., sygn. akt Ts 193/10; 13 listopada 2013 r., sygn. akt Ts 77/12; 28 stycznia 2016 r., sygn. akt Ts 117/15). W postępowaniu przed Trybunałem nie istnieje zatem ani domniemanie naruszenia praw skarżącej, ani domniemanie zastosowania w jej sprawie wskazanego w skardze przepisu. W świetle przedstawionych wyżej okoliczności należy przyjąć, że skarżąca nie spełniła wymogu uprawdopodobnienia, że źródłem naruszenia jej praw jest zaskarżony przepis. Jest to brak formalny skargi, który stanowi przeszkodę do wydania wyroku.

6. Zdaniem Sejmu powyższego braku formalnego skargi nie można sanować w drodze jej interpretacji. Wprawdzie sformułowanie *petitum* skargi podlega wykładni w świetle powszechnie przyjmowanej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zasady *falsa demonstratio non nocet*, zgodnie z którą wadliwy sposób powołania jednostki redakcyjnej aktu prawnego, która ma być przedmiotem kontroli, nie stoi na przeszkodzie rozpoznaniu skargi, jeżeli na podstawie całości wywodów skarżącego można jednoznacznie ustalić, że sformułowanemu przez niego problemowi konstytucyjnemu odpowiada w istocie inny przepis zastosowany w jego sprawie (zob. np. wyroki TK z: 19 marca 2001 r., sygn. akt K 32/00; 29 października 2002 r., sygn. akt P 19/01; 19 lutego 2003 r., sygn. akt P 11/02; 6 marca 2007 r., sygn. SK 54/06; 13 marca 2007 r., sygn. akt K 8/07; 2 września 2008 r., sygn. akt K 35/06 oraz 24 lutego 2009 r., sygn. akt SK 34/07). Zastosowanie zasady *falsa demonstratio non nocet* jest możliwe zatem w sytuacji, w której problem konstytucyjny został zdefiniowany przez skarżącą jednoznacznie, a jedynie w sposób błędny przypisała kwestionowanej normie właściwy przepis lub w sposób wadliwy wskazała wzorzec kontroli. W niniejszej sprawie problem konstytucyjny został sformułowany w sposób precyzyjny,

a uzasadnienie skargi jednoznacznie dotyczy normy wynikającej z art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r. Nie ma zatem wątpliwości co do przedmiotu postępowania. Przeszkodą do wydania wyroku jest niewykazanie przez skarżącą zrealizowania wynikającej z art. 79 ust. 1 Konstytucji przesłanki orzeczenia na podstawie kwestionowanego przepisu o jej konstytucyjnych wolnościach lub prawach. Postępowanie w sprawie powinno być zatem umorzone na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.TK.

7. Nawet, gdyby przyjąć, że wydanie wyroku w sprawie skarżącej nastąpiło na podstawie art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r., to istotne wątpliwości budziłoby wykazanie przez skarżącą istnienia *gravamen*. Przedmiotem zaskarżenia w trybie art. 79 ust. 1 Konstytucji może być wyłącznie przepis, którego brak w systemie prawa prowadziłby – lub mógłby doprowadzić – do tego, że rozstrzygnięcie sprawy skarżącego byłoby inne (zob. np. postanowienia TK z: 9 listopada 1999 r., sygn. akt Ts 19/99; 6 lutego 2001 r., sygn. akt Ts 139/00; 20 czerwca 2001 r., sygn. akt Ts 97/00; 17 kwietnia 2002 r., sygn. akt Ts 80/01; 28 kwietnia 2005 r., sygn. akt Ts 187/04; 10 grudnia 2012 r., sygn. akt Ts 232/11; 16 października 2013 r., sygn. akt Ts 50/13; 28 lutego 2018 r., sygn. akt Ts 34/17 oraz wyrok TK z 21 września 2011 r., sygn. akt SK 6/10). Innymi słowy, dopuszczalność skargi konstytucyjnej zależy – co do zasady – od tego, czy w wyniku zastosowania aktu normatywnego pogorszyła się sytuacja prawna skarżącego w kontekście jego konstytucyjnych praw i wolności (zob. Z. Czeszejko-Sochacki, *Formy naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw* [w:] *Skarga konstytucyjna*, red. J. Trzciniński, Warszawa 2000, s. 75; L. Jamróz, *Skarga konstytucyjna. Wstępne rozpoznanie*, Białystok 2011, s. 192). Skarżący powinien to wykazać w ramach spełnienia wymogu „uprawdopodobnienia naruszenia”, które uzasadnia udzielenie ochrony w trybie skargi konstytucyjnej. W konsekwencji, wydanie wyroku w sprawie zainicjowanej skargą konstytucyjną nie jest dopuszczalne w sytuacji, w której stwierdzenie niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu nie może mieć wpływu na pozycję prawną skarżącego. W takiej sytuacji nawet w razie wydania wyroku stwierdzającego niekonstytucyjność zaskarżonego przepisu brak byłoby podstaw do zmiany treści orzeczenia sądu lub rozstrzygnięcia organu administracji publicznej, które zapadło w sprawie skarżącego. Nie byłoby także podstaw do dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu bezprawia legislacyjnego. Podstawą takiej odpowiedzialności jest bowiem m.in. istnienie adekwatnego związku przyczynowego między wadliwością kwestionowanego przepisu, a uszczerbkiem

majątkowym poniesionym przez stronę. Taki związek przyczynowy nie występuje, jeżeli mimo wyeliminowania z systemu prawa kwestionowanego przepisu rozstrzygnięcie nie uległoby zmianie.

W niniejszej sprawie oznacza to, że skarżąca powinna wykazać, że wyrok w jej sprawie nie zapadłby na posiedzeniu niejawnym, gdyby nie obowiązywał uznany przez nią jako przedmiot zaskarżenia art. 15zszs¹ pkt 2 u.sz.r. Skarżąca nie formułuje w sposób rozbudowany argumentacji dotyczącej kwestii wystąpienia po jej stronie *gravamen*. Jak to opisano już we wcześniejszej części stanowiska Sejmu, skarżąca w sposób ogólny wyraża przekonanie, że zastosowanie kwestionowanego przepisu było warunkiem koniecznym wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym. Jest to twierdzenie błędne. Skarżąca, aby udowodnić związek między zastosowaniem zaskarżonego przez nią przepisu, a naruszeniem jej praw winna przedstawić także argumenty uzasadniające stwierdzenie, że w jej sprawie nie zachodziły przesłanki wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 374 k.p.c. Zważywszy na brak informacji o złożeniu w odpowiedzi na apelację wniosku o przeprowadzenie rozprawy oraz uwzględniając przedmiot postępowania nie sposób wykluczyć, że ewentualne zastosowanie przez sąd zaskarżonego przepisu pozostawało bez wpływu na możliwość rozpoznania apelacji na posiedzeniu niejawnym. Skarżąca zobowiązana była odnieść się do tego problemu w sposób wyczerpujący. Brak jej stanowiska w tym zakresie należy potraktować zarówno jako formalną wadę uzasadnienia, ze względu na niespełnienie wymogów z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.TK (por. np. postanowienia TK z: 4 lutego 2009 r., sygn. akt Ts 256/08; 4 marca 2015 r., sygn. akt Ts 155/13 oraz wyrok TK z 27 lutego 2018 r., sygn. akt SK 25/15), jak również ze względu na niewykazanie wynikającej z art. 79 ust. 1 Konstytucji przesłanki istnienia związku między obowiązywaniem w systemie prawnym kwestionowanej normy, a treścią ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżącej. Istnienie tych braków formalnych jest przeszkodą do wydania wyroku w sprawie i powinno prowadzić do umorzenia postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.TK.

8. Jednym z wynikających z art. 79 ust. 1 Konstytucji warunków merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej jest wskazanie konkretnego naruszenia przysługującego skarżącemu prawa lub wolności konstytucyjnej. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się, że: „Konkretne naruszenie praw lub wolności konstytucyjnych uzasadnia interes prawny skarżącego w żądaniu

zbadania przez Trybunał konstytucyjności określonej ustawy lub innego aktu normatywnego (por. postanowienie TK z 6 października 1998 r., sygn. Ts 56/98, OTK ZU nr 5/1998, poz. 84) i występuje wówczas, gdy skarżący nie ma możliwości realizacji określonych praw lub wolności, przy czym brak ten nie jest efektem zaniechań samego skarżącego (por. postanowienie TK z 14 września 2009 r., sygn. SK 51/08, OTK ZU nr 8/A/2009, poz. 127)” (postanowienie TK z 6 lipca 2016 r., sygn. akt SK 27/15). Przy rozpatrywaniu skargi za szczególnie istotne uznawane jest zabezpieczenie interesu prawnego skarżącego, które jest jednak możliwe dopiero w przypadku wykazania przez niego minimalnej choćby staranności w trosce o zabezpieczenie tychże interesów (*ibidem*; podobnie m.in. postanowienia TK z: 16 października 2002 r., sygn. akt SK 43/01; 3 lipca 2007 r., sygn. akt SK 4/07; 22 lipca 2014 r., sygn. akt SK 28/12).

Badając spełnienie wskazanych wymogów w ramach niniejszego postępowania należy zauważyć, że na podstawie pism procesowych złożonych przez skarżącą oraz załączonych do nich orzeczeń sądowych należy sformułować następujące wątpliwości:

- skarżąca złożyła odpowiedź na apelację, w której zgodnie z art. 374 k.p.c. mogła wnieść o przeprowadzenie rozprawy; przy czym ani pisma skarżącej ani wyrok sądu odwoławczego nie wskazują, że wniosek taki został złożony;
- w sytuacji, w której podstawą zarządzenia o rozpoznaniu apelacji na posiedzeniu niejawnym był kwestionowany przepis u.sz.r. skarżącej przysługiwało prawo złożenia sprzeciwu od tego zarządzenia w terminie 7 dni od jego doręczenia; w skardze oraz w dołączonych do niej dokumentach brak jest informacji o złożeniu takiego sprzeciwu lub o niezgodnym z obowiązującymi przepisami niedoręczeniu zarządzenia wydanego na podstawie art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r.

Zarówno wniosek o przeprowadzenie rozprawy składany w odpowiedzi na apelację na podstawie art. 374 k.p.c., jak również sprzeciw zgłaszany na podstawie art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r. nie podlegają ocenie sądu. Są to oświadczenia procesowe, których złożenie jest formalną, negatywną przesłanką rozpoznania apelacji na posiedzeniu niejawnym (por. J. Gołaczyński, *Kodeks postępowania cywilnego. Nowelizacja z 9.3.2023 r. Komentarz*, Warszawa 2023, kom. do art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r., nb 2). Sąd nie ma kompetencji do oceny zasadności złożenia wniosku (T. Wiśniewski [w:] *Kodeks, op. cit.*, s. 82; A. Partyk [w:] *Kodeks, op. cit.*, s. 969). Niezależnie od wniosku o przeprowadzenie rozprawy składanego w odpowiedzi na

apelację oraz sprzeciwu od zarządzenia wydanego w trybie art. 15zsz¹ pkt 2 u.sz.r. strona może złożyć także do zakończenia postępowania umotywowany wniosek o zarządzenie przez sąd jawnej rozprawy. Wniosek taki nie wiąże wprawdzie sądu, ale uwzględniając przedstawione w nim argumenty sąd może na jego podstawie wydać zarządzenie o przeprowadzeniu rozprawy (por. wyrok SA w Warszawie z 28 kwietnia 2020 r., sygn. akt I ACa 795/19 oraz A. Partyk [w:] *Kodeks, op. cit.*, s. 969; A. Zieliński [w:] K. Flaga Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks op. cit.*, kom. do art. 374, nb 2; M. Kłos w: *Kodeks postępowania cywilnego*. Tom II. Komentarz do art. 205¹–424¹², red. M. Marciniak, Warszawa 2019, kom. do art. 374, nb 8).

Na marginesie można dodać, że w przypadku ewentualnego niedoręczenia stronie zawiadomienia o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne uznaje się, że strona zostaje w ten sposób pozbawiona możliwości działania w postępowaniu (por. np. wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 8 grudnia 2021 r., sygn. akt VII Ua 45/21). W takiej sytuacji strona może bronić się wniesieniem skargi o wznowienie postępowania w oparciu o przesłankę pozbawienia strony możliwości działania (art. 401 pkt 2 k.p.c.), jeżeli ta okoliczność miała wpływ na treść orzeczenia sądu.

Pisma procesowe złożone przez skarżącą oraz wydane w jej sprawie orzeczenia sądowe skłaniają do przyjęcia, że zaniechała ona podjęcia wskazanych środków prawnych. W tym kontekście podkreślić należy, że inicjatorka niniejszego postępowania nie wskazała żadnych okoliczności ani jakichkolwiek dowodów, które mogłyby zostać przedstawione, gdyby sąd odwoławczy skierował sprawę do rozstrzygnięcia na rozprawie, a z których nie mógł skorzystać, ponieważ rozpoznanie nastąpiło na posiedzeniu niejawnym. Skarżąca zakwestionowała formę procedowania przez sąd na posiedzeniu niejawnym, ale nie określiła, jaki negatywny wpływ na przebieg i wynik sprawy miało to procedowanie, tj. jakich konkretnych czynności procesowych nie mogła podjąć i możliwości jakiego działania została pozbawiona. Zarzut naruszenia prawa do sądu jawi się zatem *in casu* jako hipotetyczne ograniczenie możliwości podjęcia przez skarżącą czynności, które stwarza jawna rozprawa, niemniej nieskonkretyzowanych w odniesieniu do warunków faktycznych jego sprawy i abstrahujących od jej stanu. Tymczasem, jak wyjaśniono w ugruntowanym orzecznictwie sądowym, skierowanie sprawy na posiedzenie niejawne nie zawsze może być uznane za przypadek pozbawienia strony prawa do sądu, a ustawodawcy przysługuje prawo do ustanawiania restryktywnie

interpretowanych wyjątków od zasady jawnego rozpoznania sprawy sądowej (por. np. wyrok SN z 23 czerwca 2022 r., sygn. akt I USKP 121/21; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 5 maja 2022 r., sygn. akt I ACa 120/22; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 26 czerwca 2018 r., sygn. akt III AUa 1815/17 oraz na gruncie postępowania sądowo-administracyjnego postanowienie NSA z 10 czerwca 2021 r., sygn. akt II FSK 161/19; podobnie wyrok NSA z 13 lipca 2021 r., sygn. akt II FSK 327/19 oraz postanowienia NSA z: 3 lutego 2021 r., sygn. akt II FSK 2193/19; 6 maja 2021 r., sygn. akt II FSK 3205/19; 26 kwietnia 2022 r., sygn. akt II FSK 804/21; 11 października 2022 r., sygn. akt II OSK 2153/22).

Konkludując, w ocenie Sejmu, skarżąca nie wykazała naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu, ponieważ nie wykazała, że skorzystała z wszystkich przysługujących jej na m.in. na podstawie kwestionowanego przepisu środków umożliwiających rozpoznanie złożonej w jej sprawie apelacji na jawnej rozprawie. Tym samym można przyjąć, że skarżąca sama dobrowolnie zrezygnowała z możliwości uczestnictwa w jawnym postępowaniu apelacyjnym i to zarówno w najbardziej elementarnej postaci wniosku o przeprowadzenie rozprawy lub sprzeciwu wobec zarządzenia o skierowaniu rozpoznania apelacji na posiedzenie niejawne, jak również w postaci późniejszego, niewiążącego sądu, złożenia umotywowanego wniosku o zarządzenie rozprawy.

9. W świetle przedstawionych wyżej argumentów należy uznać, że w niniejszej sprawie wydanie wyroku nie jest dopuszczalne. Postępowanie powinno zatem zostać **umorzone** na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.TK.

MARSZ SEJMU

Elżbieta Witek